

'DE GEHELE TOESTAND WAS ONDRAGELIJK'

Elke barakhelft had voorts een ruimte waar men zich kon wassen en een wc, soms twee of drie, maar steeds te weinig, gegeven de volte: 'Om zes uur 's morgens stond er al reeds een lange queue op hun beurt te wachten; de stank en de gehele toestand was dan natuurlijk al ondragelijk.'¹

Dat bleef die toestand de gehele dag door.

Maar erger was nog dat men geen plekje had om zich terug te trekken, dat er geen rust was, geen stilte, dat velen dag in, dag uit doelloos rondliepen.

Die ene donderdag 5 augustus '43 die Mechanicus in bijzonderheden beschreven heeft,² begint 's morgens om 6 uur met 'gedrang en geduw' om de wc's en om de waskranen. Nergens kan hij iets neerleggen, 'bij gebrek aan ruimte' moet hij zich aankleden op de bedden bij een 'onophoudelijk *va-et-vient* in de gangen tussen de bedden van de bewoners, van hun vrouwen die in de andere vleugel der barak huizen. Om 8 uur: geschreeuwd bevel: iedereen uit de barak! schoonmaak!' Twee uur 'doelloos gelummel' volgen. Om 10 uur gaat de barak weer open. De schoonmaak ten spijt is 'alles wat men aanraakt smoezelig, vies, vet: de tafels, de banken, de bedden . . . Een kluitje mensen komt aan tafel zitten: veel en luid gekwek, stevig heen-en-weer geschud van de gammele tafel: schrijven onmogelijk. Waar moet ik me opsluiten, waar vind ik *privacy*? Zo gaat het de hele dag door. Naar buiten: wandeling' – maar 'iedereen kent na een zekere tijd iedereen in het kamp. Om de tien passen een vriend: 'Hebt u nieuws? Hoe lang denkt u dat de oorlog nog dúúrt?' Tegen de een: is morgen afgelopen. Tegen de ander: nog een jaar, minstens . . . De meesten denken, dat er niets anders is om over te praten, dan de oorlog.' 12 uur, warm eten halen –

'Afwas, met koud water. Potjes, pannetjes, mes, vork, lepel, alles blijft fettig. Middagdutje. Dacht u maar . . . Rechts en links gekwek, van een vrouw die nog naraast over een ruzietje van gisteren of een nieuw ruzietje begint, van twee zogenaamd zieken, die van bed tot bed een gespek liggen te schreeuwen, van een jongeman en zijn verloofde, die boven op bed is geklauterd en liggen te giechelen, van een groepje mensen die politiseren, of kaartspelen en temperamentvol nakaarten. Of iemand is ergens bezig met het inslaan van spijkers. Of iets anders dat lawaai maakt. Het lawaai is permanent' –

permanent tot des avonds half twaalf, dag na dag. En permanent was dus de

¹ A.v. ² Ph. Mechanicus: *In dépôt*, p. 110, en *Dagboekfragmenten 1940-1945*, p. 330-32.